

Marianna Greta, Teresa Kostrzewa-Zielińska, Jacek Otto

Przedsiębiorczość w założeniach i realizacji Strategii Lizbońskiej oraz w założeniach Strategii Europa 2020

Ekonomiczne Problemy Usług nr 63, 65-74

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

MARIANNA GRETA, TERESA KOSTRZEWA-ZIELIŃSKA, JACEK OTTO

Politechnika Łódzka

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W ZAŁOŻENIACH I REALIZACJI STRATEGII LIZBOŃSKIEJ ORAZ W ZAŁOŻENIACH STRATEGII EUROPA 2020

Wprowadzenie

Pojęcie strategia pochodzi od greckiego słowa *strategos*, oznaczającego przywódcę lub dowodzącego, i tak dosłownie pojmowane miało zastosowanie głównie w sztuce wojennej – w zręcznym planowaniu bitew. Z czasem zaczęto wykorzystywać to pojęcie także w wielu innych dziedzinach, w tym w ekonomii. Stąd jego miejsce w zręcznym planowaniu działań rozwojowych, „bitew” o konkurencyjność, innowacyjność oraz znaczące miejsce w gospodarce światowej, Unii Europejskiej (UE). W takim też kontekście należy interpretować Strategię Lizbońską i będącą jej kontynuacją i rozwinięciem – Strategię Europa 2020.

Strategia Lizbońska jest „planowaniem bitew” o miejsce Unii Europejskiej na konkurencyjnej mapie świata, przyjętym w trzech głównych obszarach działania: gospodarczym, społecznym i ekologicznym. Plan ten przyjęto na dziesięć lat, wyznaczając cele. Cele te syntetycznie ujęto w tabeli 1.

Strategia Europa 2020, koncentrując się na gospodarce nowoczesnej i proekologicznej, spowodowała, że priorytetem stała się wiedza i innowacje oraz poziom zatrudnienia, które mają ograniczyć wykluczenie społeczne oraz ubóstwo.

Głównym instrumentem, za pomocą którego mogą się urzeczywistnić priorytety tych strategii, jest szeroko pojęta przedsiębiorczość ze szczególnym jej obszarem – sektorem MŚP, traktowanym jako motor napędowy rozwoju innowacyjności, wzrostu zatrudnienia i realizacji wyzwań ekologicznych. Wyrazem tego są zrealizowane lub realizowane działania w kończącej się (grudzień 2010) Strategii Lizbońskiej oraz planowane w rozpoczynającej się Strategii Europa 2020.

Tabela 1

Cele Strategii Lizbońskiej

Lp.	Rodzaj celu	Treść celu
1	gospodarczy	– budowa rynku wewnętrznego – nowoczesne technologie informacyjne i konkurencyjne – integracja rynków finansowych – rozwój sfery B + R oraz utworzenie Europejskiego Obszaru Badawczego – rozwój przedsiębiorczości, w tym priorytety dla sektora MŚP będącego kręgosłupem gospodarczym ugrupowania
2	społeczny	– poprawa sytuacji na rynku pracy w aspekcie wspólnotowym, narodowym i lokalnym – zwalczanie marginalizacji społecznej i wykluczenia – budowanie gospodarki opartej na wiedzy, człowiek jako kreator i „nośnik” tej wiedzy, podniesienie rangi i znaczenia edukacji dla gospodarki
3	ekologiczny – ochrona środowiska	– realizacja założeń z Göteborga (przyjętych w czerwcu 2001) – zsynchronizowanie celów gospodarczych i społecznych z ochroną środowiska naturalnego i zapobieganie procesom degradacyjnym – włączenie się do realizacji priorytetów międzynarodowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Wspólne działania na rzecz wzrostu i zatrudnienia. Nowy Porządek Strategii Lizbońskiej*, Komisja Europejska, COM 2005, s. 1–10; www.ec.europa.eu.

Przedstawione opracowanie poświęcone jest wymienionym zagadnieniom, tj. małym i średnim przedsiębiorstwom w tych strategiach, działaniach skierowanych na ten sektor przez Radę Europejską i Komisję Europejską oraz raportowanych w sprawozdawczości unijnej. Właśnie w kontekście lizbońskich priorytetów dla przedsiębiorczości powstała m.in. Karta Małych Przedsiębiorstw i Wieloletni Program Rozwoju Przedsiębiorstw i Przedsiębiorczości 2001–2005. MŚP znalazły się w celach obydwu strategii, w ocenie lizbońskiej i we wnioskach na przyszłość, w unijnych programach pomocowych, raportach i pakietach Komisji Europejskiej, a także są zbieżne z realizowanymi celami polityki regionalnej UE.

1. Mała i średnia przedsiębiorczość w założeniach i realizacji Strategii Lizbońskiej

Już w samym opracowaniu, a następnie w priorytetach i celach wdrożeniowych Strategii Lizbońskiej za nadrzędne uznano tworzenie środowiska sprzyjającego rozwojowi innowacyjnych przedsiębiorstw, w szczególności mikro, małych i średnich. Znalazło to wyraz w Europejskiej Karcie Małych Przedsiębiorstw, którą przyjęto podczas szczytu Rady Europejskiej w Feira (czerwiec 2000). Określono

w niej główne zasady polityki unijnej wobec małych przedsiębiorstw na najbliższe lata, opierając się na wykorzystaniu i usprawnieniu istniejących już instrumentów oraz na poprawie stymulacji przedsiębiorczości. Ważnym krokiem było także przyjęcie Wieloletniego Programu Rozwoju Przedsiębiorstw i Przedsiębiorczości 2001–2005.

Główne kierunki i cele działań określone w Karcie oraz w Wieloletnim Programie zostały przedstawione w tabeli 2.

Tabela 2

Kierunki i cele działań dla przedsiębiorczości określone w Europejskiej Karcie Małych Przedsiębiorstw oraz w Wieloletnim Programie Rozwoju 2001–2005

Rodzaj dokumentu dla przedsiębiorczości jako efekt założeń Strategii Lizbońskiej	Cele i kierunki działania
Europejska Karta Małych Przedsiębiorstw	– edukacja i szkolenia z zakresu przedsiębiorczości – ułatwienia w procesie rejestracji przedsiębiorstw, ułatwienia prawne – poprawa dostępu do usług elektronicznych – kształcenie zawodowe i ustawiczne – polepszenie funkcjonowania przedsiębiorstw na Jednolitym Rynku – uproszczenia podatkowe i ułatwienie dostępu do źródeł finansowania – poprawa dostępu do nowych technologii – zastosowanie e-biznesu i wysokiej jakości systemów wspierania przedsiębiorstw – lepsza reprezentacja przedsiębiorców na poziomie krajowym i wspólnotowym
Wieloletni Program Rozwoju Przedsiębiorstw i Przedsiębiorczości 2001–2005	– promowanie przedsiębiorczości jako wartościowej i efektywnej umiejętności życiowej zorientowanej na konsumenta i opartej na kulturze świadczenia usług – tworzenie otoczenia biznesu oraz ram prawnych umożliwiających rozwój badań, innowacji i przedsiębiorczości – poprawa dostępu do źródeł finansowania dla MŚP – zwiększenie konkurencyjności MŚP w gospodarce opartej na wiedzy

Źródło: opracowanie własne na podstawie: M. Strużycki, *Małe i średnie przedsiębiorstwa w świetle Strategii Lizbońskiej*, SGH, Warszawa 2006, s. 45–47; *Implementing the renewed Lisbon strategy for growth and jobs: a year of delivery: annex*, European Commission, Luxembourg, OOOPEC 2007, s. 19–24.

Przyjęte przedsięwzięcia mają na celu zarówno ułatwienia techniczne, usprawniające funkcjonowanie przedsiębiorczości, jak i merytoryczne, dotyczące dynamizacji sektora MŚP jako siły napędowej rozwoju regionów, krajów i gospo-

darki opartej na wiedzy. Tak więc wsparcie to ma nie tylko charakter pasywny, ale zwraca się w nim szczególną uwagę zwłaszcza na aspekt aktywny. Ten element aktywny narasta w toku realizacji Strategii Lizbońskiej, jej kolejnych ocen, wyciągania wniosków i reformowania. Można to zaobserwować, zestawiając cele dla przedsiębiorczości określone w założeniach Strategii Lizbońskiej oraz cele przyjęte po ocenie realizacji strategii wykonanej na półmetku. Informacje z powyższego zakresu zestawiono w poniższej tabeli 3.

Tabela 3

Cele dla przedsiębiorczości przyjęte w Strategii Lizbońskiej i po jej półmetkowej ocenie

Cele dla przedsiębiorczości przyjęte w Strategii Lizbońskiej	Cele dla przedsiębiorczości po półmetkowej ocenie Strategii Lizbońskiej
– obniżanie kosztów prowadzenia działalności gospodarczej i eliminowanie zbędnej biurokracji – promowanie nowo powstałych przedsiębiorstw – pobudzanie świadomości społecznej w zakresie przedsiębiorczości – poprawa dostępu do źródeł finansowania – dostęp do nowych technologii, promowanie innowacyjności i badań – reforma systemu edukacji i szkoleń zawodowych – stymulacja elektronicznych form prowadzenia działalności gospodarczej	– wspieranie przedsiębiorczości i umiejętności – polepszanie dostępu MŚP do rynków – ograniczanie biurokracji – poprawa potencjału rozwojowego MŚP

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów UKIE, <http://www.ukie.gov.pl>.

Głównym zadaniem zreformowania celów było wspieranie przedsiębiorczości poprzez ułatwienia dla biznesu i eliminowanie negatywnych skutków w tym względzie oraz wspieranie umiejętności przedsiębiorczych kobiet, młodzieży i osób starszych. Ważnym elementem wsparcia stało się zwiększenie świadomości i możliwości w wykorzystaniu rynku wewnętrznego, w lepszym dostępie do zamówień publicznych, w wykorzystaniu praw własności intelektualnej oraz w budowaniu partnerstwa transgranicznego. Konkretnym działaniem, które zapewnia wsparcie finansowe MŚP, jest Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacyjności (CIP) oraz 7 Program Ramowy na rzecz Badań i Rozwoju Technologicznego¹.

¹ M. Greta, *Konkurencyjność regionów UE jako wyzwanie Strategii Lizbońskiej i polityki regionalnej na lata 2007–2013*, w: *Uwarunkowania realizacji celów Strategii Lizbońskiej w polskiej gospodarce*, red. J. Bieliński, M. Czerwińska, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kard Sp. z o.o., Gdańsk 2007, s. 89 i n.

Gdy analizuje się powyższe przedsięwzięcia, nasuwa się pytanie, w jaki sposób działania wspierające przekładają się na praktykę. Weryfikacji można dokonać za pomocą bezpośrednich badań podmiotów. Z uwagi na fakt, iż opracowanie dotyczy działań i stanowiska UE w zakresie wspierania przedsiębiorczości i nie odnosi się do konkretnych beneficjentów i aspektu praktycznego, zostanie przytoczona sprawozdawczość unijna, która informuje o realizacji Strategii Lizbońskiej. Realizacja przyjętych zadań i celów jest weryfikowana na podstawie rocznych raportów Komisji Europejskiej. Dwa pierwsze dotyczyły:

- implementacji planu działań w celu promocji przedsiębiorczości i konkurencyjności,
- rezultatów działań z zakresu najlepszych praktyk odnoszących się do polityki wobec przedsiębiorstw.

Wnioski płynące z ich lektury są następujące: stwierdza się dobry postęp w kwestiach technicznych i niewystarczający w kwestiach merytorycznych realizacji Strategii Lizbońskiej w odniesieniu do przedsiębiorczości, tj.:

- postęp w zakresie regulacji prawnoorganizacyjnych,
- postęp w zakresie rozwoju edukacji i szkoleń dotyczących przedsiębiorczości,
- niewielki postęp w sprawie uproszczenia systemu podatkowego,
- wciąż niewystarczający postęp w dostępie do instrumentów finansowych (zwłaszcza funduszy strukturalnych) oraz nowych technologii.

Powyższe wnioski stały się podstawą do określenia strategii wobec przedsiębiorczości po 2005 roku (tabela 3) oraz przyjęcia kolejnych pakietów Komisji Europejskiej dotyczących wymienionych zagadnień. W 2006 roku przyjęto pakiet określający politykę UE wobec sektora MŚP. Wskazuje się w nim wyraźnie, że do osiągnięcia rozwoju i zwiększenia zatrudnienia w zjednoczonej Europie konieczne są między innymi:

- przyspieszenie rozwoju poprzez inwestycje kapitału ryzyka tak, aby do 2013 roku potroić inwestycje za pomocą funduszy typu *venture capital* w przedsiębiorstwa w fazie załóżkowej i rozruchu,
- zwiększenie finansowania innowacji przez banki,
- ulepszenie ładu administracyjno-regulacyjnego².

Z kolei w „Akcje dodanej przedsiębiorczości w Europie” (grudzień 2008) kolejne kraje członkowskie UE, zgodnie z maksymą „Najpierw myśl na małą skalę”, umieściły sektor MŚP na pierwszym planie przy kształtowaniu polityk wspólnotowych i narodowych. Dokument ten zawiera zasady o równorzędnych warunkach rozwojowych dla małej i średniej przedsiębiorczości oraz o poprawie jej otoczenia prawno-administracyjnego w UE. Wskazuje się wciąż na rozszerzenia i uła-

² J. Bizet, *Stratégie de Lisbonne : l'Europe peut-elle passer à la vitesse supérieure ?*, Paris, L'Espace Librairie du Sénat, 2006, s. 15.

twienia finansowe zwłaszcza na badania i rozwój, które stały się nadrzędnym priorytetem wśród innych. Tak więc wsparcie to ewoluuje od kwestii organizacyjnych, instytucjonalnych, administracyjnych ku aspektom technologicznym.

Ważnym zagadnieniem jest fakt, iż w krajach beneficjentach funduszy strukturalnych UE znaczny odsetek funduszy przewidziane na poszczególne cele polityki regionalnej przeznaczają się na realizację przedsiębiorczości zgodnie z założeniami lizbońskimi. Informacje o tym zawarto w tabeli 4.

Tabela 4

Zbieżności celów interwencji funduszy strukturalnych z realizacją przedsiębiorczości w Strategii Lizbońskiej w latach 2000–2006 (wybrane przykłady)

Kraj/region	Cel	Szacunkowy [%] udział priorytetów przedsiębiorczości Strategii Lizbońskiej w realizacji funduszy w celach polityki regionalnej
Programy krajowe		
Portugalia	cel 1	21
Grecja	cel 1	39
Irlandia	cel 1	42
Programy regionalne		
Niemcy – nowe landy	cel 2 i 3	56
Grecja – Attica	cel 1	18
Włochy – Campania	cel 2 i 3	26
Portugalia – Norte	cel 1	28
Hiszpania – Extremadura	cel 1	32
Niemcy – Sachsen Anhalt	cel 2 i 3	67
Szwecja – Norra Norrland	cel 2 i 3	78
Wielka Brytania – Western Scotland	cel 2	68
Dania – Bornholm	cel 2	80
Finlandia – Satakunta	cel 2	85
Francja – Aguitaine	cel 2	83

Cel 1 – konwergencja. Cel 2 – restrukturyzacja ekonomiczna i społeczna regionów opóźnionych i obszarów z nimi sąsiadujących, w tym z tzw. cofającym się przemysłem. Cel 3 – walka z bezrobociem.

Źródło: *Danish Technological Institute Thematic Evaluation of the Structural Funds Contribution to the Lisbon Strategy*, February 2007, s. 117–120.

Zestawienie kilku wybranych przykładów ze starej UE świadczy o tym, że znacząca część funduszy strukturalnych przeznaczona jest na przedsiębiorczość w regionach konwergencyjnych, a także w regionach pozostałych celów, osiągając czasem 80% przeznaczenia. Kierunek popierania przedsiębiorczości dominuje w celach z lat 2007–2013, również Strategia Europa 2020 daje priorytet przedsię-

biorczości w swoich założeniach, w tym zakresie jest ona kompatybilna z celami polityki regionalnej UE.

2. Mała i średnia przedsiębiorczość w założeniach Strategii Europa 2020

Strategia Europa 2020 jest uzupełnieniem i przedłużeniem działań Strategii Lizbońskiej, mającym na celu wyjście z kryzysu, zapobieganie kryzysom w przyszłości oraz przygotowanie europejskiej gospodarki na wyzwania globalne. Uwzględniono w niej wnioski z działań określonych w Strategii Lizbońskiej przyspieszających postęp i hamujących go oraz dokonano selekcji i umocnienia priorytetów w celu uzyskania lepszych efektów praktycznych w warunkach spowolnienia gospodarczego, niepewności wśród inwestorów oraz starzenia się społeczeństwa europejskiego. Nowa strategia opiera się na trzech filarach współzależnych i wzajemnie się uzupełniających oraz konkretnych celach w ramach tych filarów. Prezentację powyższego zagadnienia zawarto w tabeli 5.

Tabela 5

Filary i cele Strategii Europa 2020

Filar Europy 2020	Treść filara	Cele poszczególnych filarów
I. Wzrost inteligentny	– zwiększenie roli edukacji, wiedzy, innowacji i społeczeństwa cyfrowego	– wzrost do 40% liczby osób kończących studia, a ograniczenie do 10% liczby osób przedwcześnie kończących naukę – poprawa jakości kształcenia w kierunku społeczeństwa cyfrowego
II. Wzrost zrównoważony	– efektywne wykorzystanie zasobów przy jednoczesnym zwiększeniu konkurencyjności	– przeznaczenie 3% PKB na badania i rozwój – 20-proc. redukcja emisji CO ₂ – oszczędność energii oraz zwiększenie o 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu
III. Wzrost sprzyjający integracji społecznej	– zwiększenie aktywności zawodowej, podnoszenie kwalifikacji i walka z ubóstwem	– osiągnięcie w UE wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% – skuteczniejsza integracja legalnych imigrantów – zmniejszenie w skali UE o 20 mln osób zagrożonych ubóstwem – propagowanie włączenia społecznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społeczeństwa* (tekst w języku angielskim), Komisja Europejska, Bruksela 3.03.2010, s. 6.

Przyjęte cele wyraźnie wskazują na podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i jego zabezpieczenie poprzez tworzenie nowych miejsc pracy lub utrzymanie dotychczasowych. W przedsięwzięciach tych wskazuje się na małą i średnią przedsię-

biorczość jako możliwość urzeczywistnienia wymienionych celów. Dlatego też kraje członkowskie zostały zobowiązane (do końca 2010 roku) do przedstawienia narodowych celów nowej strategii, co wzmacni spójność między Strategią Europa 2020 a ich programami (w Polsce przygotowano Pakt Stabilności i Wzrostu). Nową strategię celów ujęto w wielu inicjatywach, opisano je w tabeli 6.

Wśród tych inicjatyw jest wyraźne wskazanie na rozwój małej i mikroprzedsiębiorczości, która pośrednio wpisana jest również we wszystkich pozostałych inicjatywach. Świadczy to o wadze problemu określonego w polityce unijnej.

Podsumowanie

Celem zaprezentowanego opracowania było przedstawienie ogólnych założeń dotyczących przedsiębiorczości w strategiach: Lizbońskiej i Europa 2020. Wprawdzie Strategia Lizbońska w świetle przyjętych zapisów i terminów dobiega końca, ale jej misję przejmuje Europa 2020.

Gdy powzięte przedsięwzięcia dobiegają końca, zwykle dokonuje się podsumowań i ocen. Nie ominęły one także Strategii Lizbońskiej, ale ocena ta nie jest intencją piszących. Niemniej trudno oprzeć się pewnym refleksjom. Strategia Lizbońska miała swoje cienie, ale i blaski. Miała być remedium na:

- postępującą globalizację,
- niekorzystne zmiany demograficzne w krajach członkowskich UE,
- marginalizację niektórych grup społecznych,
- bezrobocie,
- rozwój nowych technologii.

Oczywiście działania lizbońskie nie rozwiązały wszystkich problemów, ale rozpoczęto ich rozwiązywanie, a mikro, mała i średnia przedsiębiorczość stała się kluczem do pozytywnych ocen. Umieszczenie sektora MŚP w priorytetowych inicjatywach Strategii Europa 2020 świadczy o wiązaniu z nim przyszłości krajów członkowskich UE. Świadczy o tym też spójność z programem prac Komisji Europejskiej. Przyjęte w programie działania (w 2010 roku) dotyczą czterech następujących kwestii:

- walka z kryzysem,
- stworzenie programu działań na rzecz obywateli,
- opracowanie spójnego planu działań zewnętrznych o zasięgu globalnym,
- unowocześnienie instrumentów i metod działania UE.

Bliższa ich analiza świadczy o tym, że dochodzenie do celu w poszczególnych działaniach angażuje szczególnie sektor MŚP.

Tabela 6

Inicjatywy umożliwiające realizację Strategii Europa 2020

Lp.	Rodzaj inicjatywy	Założenia organizacyjne
1	Unia innowacji	– wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej w rozwoju przedsiębiorczości – likwidacja przepaści między światem nauki a rynkiem, aby wynalazki stawały się produktami – dokończenie procesu tworzenia Europejskiej Przestrzeni Badawczej i swobodny przepływ kadry naukowej w Europie
2	Młodzież w drodze	– poprawa jakości i atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej – wspieranie mobilności studentów i młodych specjalistów – dostępność stanowisk w krajach członkowskich – uznawanie dyplomów i kwalifikacji
3	Europejska Agenda Cyfrowa	– osiągnięcie szybkich i wymiernych korzyści gospodarczo-społecznych z jednolitego rynku cyfrowego opartego na szybkim Internecie
4	Europa efektywnie korzystająca z zasobów	– wsparcie zmian w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i efektywnej korzystającej z zasobów – dotrzymanie założeń strategii odnośnie do produkcji i konsumpcji energii, co do roku 2020 obniżyłoby wartość importu ropy naftowej i gazu
5	Polityka przemysłowa na rzecz ekologicznego rozwoju	– zwiększenie konkurencyjności unijnego sektora przemysłu w warunkach pokryzysowych – wsparcie zwłaszcza mikro i małej przedsiębiorczości oraz rozwój nowych umiejętności – dbałość o własny interes w przedsiębiorczości unijnej, realizacja polityki protekcjonizmu przedsiębiorczości z uwzględnieniem proekologicznego podejścia
6	Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	– stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy – zwiększenie zatrudniania – zapewnienie trwałości modeli społecznych w obliczu odchodzenia na emeryturę wyżu demograficznego
7	Europejski Program Walki z Ubóstwem	– zapewnienie spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej – pomoc osobom biednym i wykluczonym społecznie – aktywizacja uczestnictwa w życiu gospodarczym i społecznym

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Europa 2020...*

**ENTERPRISE IN THE PRESUMPTIONS AND IMPLEMENTATION
OF LISBON STRATEGY
AND IN THE PRESUMPTIONS OF STRATEGY EUROPE 2020**

Summary

The elaboration concerned about the place of micro, small and medium enterprises in strategies: Lisbon's and Europe 2020. It presents directions of implementation main actions that have been taken as a part of Lisbon Strategy and actions that are already planned in Strategy Europa 2020. It is necessary to say that the success of fulfilling economic and social presumptions depends on developmental, helpfulness and innovative potential of small and medium enterprises sector.

Translated by M. Greta, T. Kostrzewa-Zielińska, J. Otto